

A' MÚLT és JELEN, historiai és politikai erdélyi hirlap, csíme szerint, a' fontosabb napi történeteket, hol és mennyiben szükséges a' multtal és újságmagyarázó czikkelyekkel összeveti, továbbá mindennemű kinevezéseket, hivatalos tudósításokat, hazai és külföldi folyó politikai híreket, eszélszerű megválasztással, 's lehető gyorsasággal közöl. Melleklapja a' HON és KÜLFÖLD, e' kettőt historiai, statisztikai, geográfiai tekintetben ismerteti.

Megjelennek e' lapok minden kedden és pénteken. Félévi előfizetés Kolozsvár 5 öst rft ezüstben, postán szétküldéssel 5 öst rft 12 kr. ezüstben. Mindennemű hirdetések is háttul közrebocsátatnak: 's a' felvétel, 's egyszeri kiadás díja az 1-ső nyomtatott sortól a' 10-edikig, 30 kr. ezüstben; azontúl minden sor 3 három kr. ezüstben; a' második és harmadik kiadásért az első díjnak felel kell mindannyiszor fizetni. —

Második esztendő

1842.

MÚLT ÉS JELEN.

Második félév. Kolozsvár. Kedden December 20-án. 1842. 101-k. szám.

Foglalat. I. Honi tudósítások. II. Külföldi tudósítások. Napi események. Elegytár. Különböző hirdetések.

I. Honi tudósítások.

Megtisztelés. Ö cs. és apost. kir. Felsége méltóztatott Gebhardt Ferenczet, a' pesti magyar kir. egyetemen az orvosi kar egyik k. r. professorát magyar nemesi rangra emelni.

Kolozsvár. dec. 17. Városunk három gyógyszerterái közül az egyik, az Unicornis czim alatti, a' jövő év kezdetével eredeti birtokossa Streicher Mihály ur kezébe visszamenyen, ki azt mint őseitől öröklött sajátját, annak mostani tulajdonosától Nappendruk Márton urtól átvette. Miután az ifju gyógyszerész ur, szép és fontos elhivatására magát Bécsben készítette-el, hol a' cs. k. udvari gyógyszerterában több évekig szolgálatja alatt alapos ismeretek gyűjtésére kedvező alkalma volt: méltán lehet remélni, hogy a' városunk előtt ismeretes, és kedves emlékezetű Streicher firmának általa helyreállítása névcsereelésnél több leszsz, 's gyógyszerterának az idő kívánataival, mint a' vegytan óriási előhaladásával arányban álló megújítását foglalandja magában. Mi ifju polgártársunknak a' nehéz, de szép és fontos pályán szívünkbelől szerencsét kívánunk, 's óhajtjuk, hogy újra alakítandó gyógyszerterára városunkra nézve egészséget és új erőt osztó áldások, rá nézve közhelyeslés és meglegedés kútfeje legyen. —

Országgyűlési hiteles tudósítások. A' decemb. 6-kán tartott száz-tizenötödik országos ülésben a' jegyző-

könyv megállittatván, az egyik ítélőmester jelentti: hogy a' megyei tisztválasztás tárgyában mult ülés 473-d. jegyzőkönyvi szám alatt tett határozathoz képpst elkészített törvényjavallatot fel is hozta; mely felolvastatván, 's közirat-lá hártevén, kiadattatása meghatározottat.

Királyi főhormányzó ö nagymga előterjeszti, hogy két közelebből érkezett kir. klmcs leiratokat kíván köztudattá tétetni: mire olvas-tatik. a) Felséges Urunknak folyó év novemb. 17-ről 4825 szám alatti kir. leirata, melyben válaszolni méltóztatik a' KK. és RR. által folyó év sept. 12-ről az országgyűlések alatt is folyható perek aránt alkotott törvényjavallat, és a' mellett küldött alázatos feliratra. b) Ol-vastatik ö Felségének folyó év nov. 1-ső nap-járól 4634 szám alatti kir. klmcs leirata, mely-ben a' Rendeknek mult september 12-ről az 1810/11-béli törvényczikkék, és hazafusításra felterjesztett egyének iránt tett alázatos felir-atukra és törvényjavallatra válaszolni méltóz-tat. Melyek közíratra kikértevén, kiadattatá-sok meghatározottat.

Kir. főhormányzó ö nagymga felszólítja a' KKat és RRket, hogy a' mult ülés 474-dik száma alatt napirendre tűzött tárghyoz szől-lának hozzá, 's ezzel azon nyilatkozata u-tán, hogy a' kir. főhormányszék az e' feletti tanácskozásban csoportos dolgai miatt részt nem vehet, a' kir. főhormányszék az ülésből eltá-voztván; országos elnök ö nagymga jelenti;

hogy kiváltságos Hátzeg város eddigi követe Kenderesi Farkas helyett Lugosi Fodor Józsefet küldötte követjének, ki megbízólevelét beadta, és helyét már el is foglalta. Szólgál tudásul.

Elnök ő nagymaga előterjeszti: miként az országgyűlés bejárása idejét meghatározó napirendre kitűzve lévő, és fennebb kir. főkir. kormányzó ő nagymaga által kijelelt kir. klm. leirat felett való tanácskozást kezdenék-e a Rendek; mire a klm. kir. leirat újbol felolvasása után a tanácskozás elkezdődvén 's bevégeztetvén, meghatározatott, hogy: jóllehet a KKat és RRt ő Felségének alattvalói hűséggel közelebből tisztelt klm. kir. leiratai, és módosítva leküldött törvényczikkek méjjagodalomba ejtették az iránt, ha valjon törvényhozói fontos meghívattatásoknak ez országgyűlés üdvös eredményei által megfelelhetnek-e: mindazáltal semmi alkalmat, melyben a közjó előmozdításában határozódó szoros kötelességöknek megfelelhetnek, használatlanul elmulasztani nem kívánva egyfelől, és más felől biztosan remélve, hogy ő Felségének határtalan atyai indulatja, a tárgyak valódi állása iránt újbol felvilágosítatva, kegyelmének, és országglási bölcsességének malasztját e' honra kiárasztani kegyes leend; alázatosan és hódolati méjj tisztelettel keretlenség meg ő Felsége az iránt; miszerént tekintetbe vévén, hogy a' hon sorsát legméjjebben érdeklő tárgyak, minők: a' tisztválasztás, honi nyelv, és a' köznépsorsa enyhítésével annyira kapcsolatban lévő urbéri szemelvény, úgy a' rendszeres bizottmányokról alkotott törvényczikk létre hozatala, 's több más igen fontos tárgyak vannak a' törvényhozási ellátás különböző stadiumában, a' jelen országgyűlés bérekesztését addig halasztani méltóztassék, míg e' részben a' hon méltó reménnyei teljesülést nyerendek.

Kormányzéki titoknokok Biró József és Istvánfi Pál, a' kir. főkir. kormányzéknak atyafiságos köszöntése mellett visszahozták iktári gr. Bethlen Domokos kérelme következtében készített, 's a' 110-d. ülés 457-d. száma alatt közlött alázatos felirat és kíséző tudósítás terveit, jelentvén, hogy a' kir. kormányzék csupán egy szóbeli hozzáadást tett az alázatos felirat tervébe: mire a' KK. és RR. atyafiságos köszöntésök mellett visszaizentek, hogy azt vizsgálat alá veendik: a' minthogy meg is vizsgálván, a' kir. főkir. kormányzéknak azon javallatát, hogy a' *restitutionem* szó elibe ezen szók

„ad exoperandam“ tétessenek, el is fogadták, meghatározván egyszersmind hogy: az ítélőmesterek az alázatos feliratot ezen módosítással irassák tisztába, és hozzák-fel.

Olvastatik az unitáriusok egyházi képviselő tanácscsának, az egész vallásos közönség nevében beadott következő kérelmes levele:

Tekintetes ns Karok és Rendek!

A' tekintetes ns Karok és Rendek által, a' sérelmek megvizsgálására kirendelt rendszeres bíráló biztosság, a' folyó évi junius 24-én tartott országos ülésben, 294 jegyzőkönyvi szám alatt felolvasott munkálatában, vallásos közönségünk sérelmeinek a' többi akkor elősoroltakkal együtt elő nem terjeszthetésének azt adván okául, miszerént azoknak tárgyalása az okleveleknek az illető féllel lett közlése miatt bé nem végeztethetett, a' tek. Karok és Rendek kegyeskedtek julius 4-k tartott ülésökben 322 jegyzőkönyvi szám alatt végezni, hogy ezen sérelmek a' többi vallásos sérelmekkel kapcsolatban lévén, azokat mihelyt a' tek. Karok és Rendek elibe beadatnak, tárgyalni fogják: minthogy pedig a' jelen országgyűlés már végéhez közelg, 's azonban értesünkre jutott, hogy a' közlés következtében, a' felelet megítétvén, az, az oklevelekkel együtt a' tisztelt biztossághoz még régebb beadatott, méjj tisztelettel kérjük a' tek. Karokat és Rendeket, miszerént említett sérelmeket előterjesztetni, 's azoknak rég óhajtott orvoslásáról még a' jelen országgyűlés folyamata alatt kegyesen intézkedni méltóztassanak. Alázatos tisztelettel lévén

A' tek. Karoknak és Rendeknek

alázatos szolgálai

az unitáriusok egyházi képviselő tanácscsa az egész vallásos közönség nevében

Székely Miklós m. pr. unitarius püspök.

Székely Sándor m. k. egyházi főjegyző.

Ajánltatik a' sérelmek kidolgozására kinevezett rendszeres bizottmánynak, hogy az ezen kérelmes levélben említett sérelmeket mentől elébb dolgozza-ki, és terjeszse a' KK. és RR. elibe.

(E jegyzőkönyv végét jövő alkalommal adandjuk. Magában foglalja az Zeyk János urnak egy jelentését, melyben 1500 darabból álló könyvtárát, holtá után a' nemzeti muzeumnak ajánlja, mit a' KK. és RR. szíves köszönetök nyilváníásával fogadtak: továbbá uszebenszéki követ Schreiber Simon urnak egy kérését a' szász nemzet sérelmei elővételére nézve, valamint Thorda megye, Vízakna, Maros és Udvarhelyszékek 's Kraszna megye követjei által tett különböző sérelmi indítványokat, melyek a' rendszeres bíráló biztosság-nak adattak - által.)

Rövid közlés. A' decemb. 15-k tartott országos ülésben a' kir. kormánysszékkal közölve a' tisztválasztást és országgyűlése meghosszabbítását tárgyzó irományok, az utolsót még azon ülésben visszaküldötte. — Más irományok, azok közt a' központi bizottmánynak a' nemzeti muzeum, színház és országgyűlési terem tárgyában készített munkálatai köziratra adattak. — Dec. 16-k az országgyűlése meghosszabbítását kérő, 's az iktári gróf Bethlen családot tárgyzó feliratok szokot módon felkészítve elküldettek kir. biztos ő exczához. A' tisztválasztást tárgyzó irományok a' kormánysszéktól visszakérülve, azoknak tisztába íratása meghatározottatott. — A' bíráló biztosság több jelentései olvastattak-fel, a' szász nemzet sérelmei tárgyában, mi a' közigazgatási bizottmánynak adatott-át: izraelita Wojtitz József kérelme, hogy Kolozsvárt boltot nyithasson, mi élénk vitatások után *) a' bíráló biztosság véleménye szerint a' kir. kormánysszékkal közölve, hogy a' kérelmesnek a' megkivántató feltételek szerint azt engedje-meg. Kincstári titolnok Söfalvi Elek „Institutiones juris metallurgici“ című munkájából a' nemzeti muzeum számára száz példányt ajánlott: melynek ára a' nemzeti muzeum tökéje gyarapítására fordítatik. — Két indítvány is tétetett; egyik, hogy a' czéheknek a' gyárokra lehető hártékony befolyások korlátozásáról, másik hogy a' czéhek merőbeni eltörléséről törvények hozassanak. Ezek a' kereskedési rendszeres bizottmánynak adattak-át. Napirendre a' nemze-

ti muzeumot, színházat és országgyűlési teremre illető rendszeres bizottmányi munkálatok tüzetek-kí. —

Zilah dec. 6-k. A' hála és tisztelet érzésének szívből meritett, őszinte bizonyosságát adta tegnap, mint Miklós napját megelőző estvén, a' zilahi ev.reformatum gymnasium, melyben e'ns város jámbor polgársága is osztozott. Tegnap ugyan is midőn már béestveledett, egy szokatlan fényvilágosság környezését városunk belsején; megdöbbant keblünk ennek látására gondolván, hogy mint az előtti napon éjjel tán ismét égés van; egymást üzve tolakodánk százanként városunk piaczára 's mi meleg öröm meglepetést találánk ott midőn láttuk az ev. ref. iskolát egy pompás fénykörben mutatni hálás tiszteletét főgondnoka b. Wesselényi Miklós iránt. — Meg volta' magyarázat, 's tudtuk, miként mutatja a' tanuló ifjuság e' meleg kéz szorításában, saját pompáját az egyszerű természet. — Az iskola fennsőbb emelete három ablakaiban szép festések, az ifjuság által készítettettek, valának láthatók; a' két szélső ablakban W. M. nagy betűk világoltak a' tolongo sokaság szeméibe ezen egyszerű aláírással, melyent a' még ártatlan gyermekek is kigyűgyöghettek „Isten tartsd-meg Wesselényit“ 's érzékeny en mosolyogva-fel, a'szemet és szívet csiklandozó fénybetűkhöz utána mondók miis „Isten! hallgásd-meg, tartsd-meg Wesselényi Miklóst.“ — Csak hamar kijött az iskola előtti szép kis kertbe az ifjuság, minden osztálybeli gyermekek 's a' déákság együtt zúdult az utszán bámulo népsokaság elibe; az éneklő kar elkezdé zengedezni az ismeretes „Adj a Isten hogy a' magyart a' félvilág 's a't dalt, 's ennek ama soraira,“ tartsd-meg Isten Wesselényit“, egyszerre riada-fel a' tisztelkedő sokaság 's tele szívvel és torokkal harsogák az égre „Isten tartsd-meg Wesselényit“ „eljer. Ekkor egy férfias hang a' sokaság között csilapodást inte az éljenezőknek 's az iskola segéd tanítója Osváth Imre meleg keblétől lellesítve, egy rövid de hála érzettel tele beszédet tartott az ifjusághoz és a' néphez; elősorolá a' szónok a' Wesselényi Miklós érdemeit. kinek képét rajzolá a' tisztelkedő sokaság elibe. „Tudom én“ ezt mondá a' lelkes szónok, hogy a' mit mondoka' nemes báróról, csak „árnyék-lata annak mi ő valósággal, 's az én beszédem a' nagy ember nagyságához semmit „nem adhat, de adhat a' ti szívetekbe nemes ifjuság, „hogy azoknak méjjebe örök betűkkel „írjátok a' halá ama szentszavait: „Éljen Wes-

*) E' tárgyzban a' taxás urak közzül egyedül a' károlyvári követek nyilatkoztak a' kor és igasság kívánata szerint: a' tisztelt urak nagyobb része ellenben, a' demokráciai coalitio tagjai, az áldott emlékezetű monopolium szellemében, a' Zsidót — mert Zsidó — a' bolt nyithatási jogból kirekeszteni akarták: miben legelebb felszöallt azon város követje, mely indítványozta a' nemesség adó alá vonását. — Ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes. —

selényi Miklós“ E' rövid de lelkes beszédet harsány éljenezés követé; a' közönség tisztelete is az ifjúság hála érzése közzé vegyült. —

Pár decemb. 4-k. — Tekintetes szerkesztő ur! A' „Mult és Jelen“ folyó évi 91-d. számában, ezen czím alatt „Közép-Szólnok vármegye évnegyedes közgyűlése“ a' szopori hid építése tárgyában, D. L. főszolgabíró urat érdeklő felszólalásom, másképpen adatván-elő tudósító által, mint valósággal történt: tek. szerkesztő urat tisztelettel kérem, jelen nyilatkozatomnak hírlapjában leendő kiadására, mint a' hol felszólalásom megtámadtatása történt. A' szopori hid körül tétetett munkálatokról számadásra, D. L. fősz.bíró ur, K. K. táblabíró ur által felszólaltatván, 's D. L. fősz.bíró ur szóval rövideden számolván is, én, a' számadást, tudósító szerént „nem annyival is inkább megkívántam“ — hanem „annyival is inkább szükségesnek láttam fősz.bíró úr részéről, minthogy a' megye külső felében azon hir kereng, mintha ezen hidra D. L. fősz.bíró úr által, már pénzbeli repartitio is tétetett, és sok ingyen napszámok használtattak volna föl, nevezetesen repartitio a' keze alatti két járásban mintegy 150 p. forintnyi, 's ingyen napszámok csak egyedül Szakácsi helységből 194. Ezen hir engemet, egy részről mint D. L. fősz.bíró úr tisztársát sértvén, de másfelől ezen említett tények följelentésére egy megyei tag által (kit Isten kegyelméből még nem csak testben nem aggastyán, hanem lélekben még erős B. S. kapitány úrnak lenni ki is neveztem) megbíztatván; mind két tekintetből kívántam egy biztosság kineveztetését, az általam, megbízás következtében följelentett tények ki nyomoztatására, hogy a' hir alapossága esetében, D. L. fősz.bíró úr mint hibás feleletre vonódjék, alaptalansága esetében pedig B. S. úr, mint az alaptalan; hir terjesztője büntetődjék“ — Ugyan ezen felszólalásom alkalmával nyilváníttam „hogy én, nem vádlóképpen léptem fel D. L. fősz.bíró ur ellen, mert a' szopori hid körüli tetteit nem ismerem, hanem mint olyan szóllaltam-föl, kit azon hir, mint D. L. fősz.bíró ur tisztársát mindenik esetben érdekel.“ — Felszólalásom ez vala, 's állításom igazsága mellett kezessékedik az akkori közgyűlés jegyzőkönyve. Jelen soraimnak nem célja, tudósító 's a' vele rokon érzelműek előtti mentegtetődés; tollharczba pedig keveredni sem okom, sem időm, sem szenvedélyem: de ki mondani azt, hogy felszólalásom a' „Mult és Jelen“ 91-d. számában, tudósító által nem a'

történet valóságában adódott-elő, magam iránti kötelességnek tartom. — Uraim, tudósító 's vele rokon érzelműek! az egekért! ne nevezzenek-el minden felszólalást személyeskedésnek: mert, valamint a' mystificationnak két neve vagy on t. i. mások, és ön maga mystificationa: épp' úgy a' személyeskedés is kétféle lehet, u. m. személy ellen pusztá szenvedélyből (offensive) és személy mellett ügy ellenében. (defensive.) Személyeskedés mind kétféle, csak hogy az első hibának rút, a' második bűnnek kárhuzatos, 's osztán hidjék-el, hogy van az emberi gyarló kebelnek egy elidegeníthetetlen kincse, mely semmi érdeknek alá nem rendelhető, 's ez — a' meggyőződés. Végzetül tudósítónak felszólalásom gyanúsítására előmondott azon állításai, hogy t. i. „egy járásban szolgálok D. L. fősz.bíró úrral, 's egy szekéren mentem volna vele bé gyűlésre“ kegyes engedelmével légyen mondva nem igazak; mert az ér-mellyéki és tasnádi két különböző járások, — 's osztán két egyénnek egy országútoni útazása, ha szinte egyik lóhátán, másik szekéren utazik is, még nem egy szekéren való menetel.

Keresztes Lajos m. k.
Tasnád járási alsz.bíró.

Székelly-Keresztúr falunkból közelebb az egy nevezett városba menék, okát, mert esekély, mellőzöm: de észrevételem csak közre bocsátom. E' város vagy ha úgy tetszik vásáros hely, heti és évenként két országos vásár tartásra régen kiváltságot nyert vala, minek birtokába van jelenleg is, de csak gyakorlatilag, mert az adomány-level szerencséjökre aligha kezökben van; szerencséjökre mondom, minthogy a' velök közös Timafalvát, egynehány év tized óta a' 9, 10 ős ülésnél nem többől álló város a' haszonvétből kiküszöbölte, de nem a' teréből, melyet vegyes felvételknél fogva amazok nem mellőzhetnek; *) azonban ha az illetők jogokat követelni megszűntek, legalább a' nem régi gyakorlatból bizonyost, a' nem az én bajom; gyakorlatilag használja tehát kiváltságát e' városka, melynek azért a' vele kapcsolatban álló két faluval öt sátoros ionepe, és hetenként két vasárnapja van, ha a' dologtól ment napokat így nevezhetni; minthogy ezeken a' nők, ha csak idő vihar nem gátolja, innepi öltönyben megjelenni el nem mulatják 's ennél

*) Egy más mellett három városi telket csak egy helyen tudok, a' többi cserésen egyik timafalvi a' más városi, sőt a' gyógyszerár a' nagyobbaeska boltok és vendéglők is mind timafalvi telkek. —

nem csekélyebb a férfiak buzgósága, kik a sokadalmat, 's nem ritkán a héti vásárt is egy pár öklözéssel, és pedig néha halált hozóval inepélyesen büszkék, miáltal a járási duló mint főrendőr évi bizonytalan jövedelmét szaporítják. — E' városkát néhány évvel ez előtt egy utazó a „Nemzeti Társalkodóban“ Londonhoz hasonlítá, három osztályt említve-meg benne, mi ma is áll; én egy negyedikkel szolgálok, és ez: a' mesterembereké, kik naponta szaporodnak, és itt létüket már nagy városi modorban tudatják, az az táblát tűznek lakások elibe. Egy ilyen és a' legelsőt most vala szerencsém látni, melyen N. N. mint magyar és német férfi köntös készítő nevét olvashatám, mi az ifju művésznak legfennebb M. Vásárhelyig terjedő ismeretét, és utazását bizonyítja. Szolgálhatok egy új hasonlítással is, 's a' város kivált mostani fekvését tekintve igen szembe ötlővel: e' térben lévő helyen átnyuló, és egykor jó karban állott országút-mellett szükséges sánczok valának ásva, melyek ma beteltek; következőleg az esső és felolvadt hó után két felől megállapodó víz, néhol két 's több ölnyi tért is elfoglal, minék öszvefolyását a' valamivel még fennebb álló út gátolja; 's ha e' tenger-szemekre csónakot gondolunk, Keresztúr várossa aligha Velenczét nem fog képezni. Ezeknek kiszáritásáról azonban remélem hogy ha nem előbb, jövendőben *) a' széki út-bíztosság rendelkezni fog, mert különben azon ifjú tisztviselők, kinek lovai az iszapba fulástól közelébb megmentettek, vagy más is ha az utból szekeresről oda ragadtatik könnyen elsüllyedhet. —

*) Ma penzert, hónap ingyen. —

Harcz és háboru. Azon cikk, melyet hírlapunk 91-d. és 92-d. számában „Erdélyi új coalitio“ czim alatt közöltünk, a' honi két német ujságban heves és szenvedélyes polemiát költött-fel: a' n. szebeni „Siebenbürger Bote“ mint a' brassói „Siebenbürger Wochenblatt“ felköték a' kardot ellenünk; a' különben nem igen szövetkező pajtások szövetséget kötöttek, 's harc és háboru, a' szász nemzetet megtámadó „Mult és Jelen“ szerkesztője ellen, jelszavok. — A' *demokrátiai coalitio* tehát, *hírlapi coalitiot* is állított-elő: mi újabb bizonyossága, hogy a' történetek költsönös öszveköltetésben állanak, 's egyik esemény a' másik előállításának okát magában rejt. Becsületünk védelme tekintetéből, kötelességünknek hittuk a' megtámadó collegák polemiáját csak

egy pár jegyzéssel viszontagolni, nem a' személyeskedés visszaadásaért, de annak mi a' fennforgó kérdés legfőbb pontja, világosításaért. Mindenek felett mind a' két collegának szíves és őszinte köszönetünket nyilvánítjuk, hogy a' megtámadott cikket terjedelmes fordításban közölték: mert így az, maga valóságában áll a' német olvasó közönség előtt, melynek így módja és alkalma van arról itélni. Ez tesztelinkább szükségtelemmé a' hosszszas czáfolatot és visszafelelést: a' cikk maga vádolja, vagy mentse magát az értelmes olvasó közönség előtt, úgy és a' szerént, a' milyen annak érdeme. Hogy a' megtámadott cikk a' n. szebeni és brassói collegáknak nem tetszett, azt sajnáljuk; hogy kivált az utolsónak *bilem morit*, 's azon író az ismeretes — vagy németül mondva *berüchtigt* nyilas, azt sárral vegyítve egészen ránk is dobta, — e' rettenetes haragot őszintén megvalljuk, nagy és rettenetes szerencsétlenségnek nem tartjuk. Mert bár ismétéljük, a' honi német hírlap collegáknak nem tetszett is azon cikk: találkoztak másfelől — erről bizonyossá teszszük a' neheztelő collegákat — sokan; 's főrangú előkellő hazafiak is, kik jónak találták azon cikket, kik szerkesztőnek helyeslést, azzal megelégedésüket nyilvánították. Politikai hírlap szerkesztésében mindennek tetszeni lehetetlen, 's mint az erre törekvést esztelenségnek, kábaságnak tekintjük: úgy czélunkká azt soha sem tettük, és nem is teszszük. — Megemlítvén pedig a' nyilas levelezőjét a' „Wochenblattnak“ miután mi ötöt 82-d. számunkban hólnak nyilvánítottuk, vele harcra nem is kelhetünk: 's annál inkább fel vagyunk mentve a' néki feleléstől, mert újabb bizonyosságot adta, hogy — nincs kinek felelni: ki nem értette, vagy elfacsarta állításainkat, sőt arra ment, hogy szavakat tulajdonított nekünk, a' miket csak álmában de cikkünkben nem látott: jelesen hogy a' károlyvári ismeretes követet demagogusnak mondtunk: a' mire egy száraz nem igaz-zal felelünk. Hogy mi azon követet „Erdélyhez honi érdek által nem kapcsolt-nak“ mondtunk; ez, vélekedésünk szerint sértő rá nézve nem lehet, mert igaz: valamint a' „Wochenblatt“ szerkesztője sem vehetné bántásnak, midőn ötöt valaki Szathmár megyében idegennek nevezné; mennyiben nem ott született 's nevedett. — A' fennebbi okért tehát viszonzásunkat csak a' „Siebenbürger Bote“ érdemes szerkesztőségéhez intézzük, előre bocsátván azon megjegyzésünket, hogy valóban őszintén sajnáljuk, szinte pira-

lunk, midőn annak érdemes tagjait bár akaratjok ellen, 's tudtok nélkül, a' könnyű nyilas legénnyel szövetségben látjuk, egy ügyet védelmezni. — Feleletünket három pontba szorítjuk, bár őszintén kimondjuk, hogy azt szinte szükségtelennnek tartjuk, miután a' közlelbbi számunkban éppen a' „Siebenbürger Botéből“ közlött nagyszebeni levélből láttuk, miszerént a' ns szász nemzet első törvényhatósága Szabenszék követjeit a' közmunkákat illető törvényjavallathoz hozzászóllani eltiltotta, mely törvényjavallat előmozdítására alakult a' coalitio, tartatott az elegyes ülés, hol éppen a' szabenszéki érdemes követelnökösködött, — 's talám nem hibázunk, ha kimondjuk hogy e' tettevel azon ns szék a' coalitiot fulminálta: miből világos, hogy nem csak „Múlt és Jelen“ szerkesztősege, de más is — nem helyeslőleg hozzá szóllott a' dologhoz. — A' mi az első pontot illeti, azon érdemes szerkesztőség állítása, mintha mi a' ns szász nemzetet akár e' cikkben, akár bár mely más alkalommal sértéssel és bántással illettük volna, valóban igasságtalan, méltatlan és alaptalan vád. Hogy a' magyar nyelv ügyében a' ns. szász nemzet követjei nem legmérsékletesebb fellépését sajnáltuk, vagy ha tetszik, nem helyeseltük, ez igaz: de soha ez iránti nyilvánításunk sértést magában nem foglalt; nem tartoztunk soha azon tulsók sorába, kik a' szász nemzetiség kiirtására örömet segédkezeket nyujtanának, 's arra munkálni elég lelkiismeretlenné lennének; csak ezen meggyőződésünket mondtuk, hogy Erdélyben közállományi nyelv egy lehet, a' magyar, mit az igasság, természet törvénye, józanokosság egyaránt kíván: ezt mint ilyent megtanulni — nem csak úgy tanulni mint jelenleg látjuk — a' ns szász nemzetnek is kötelessége, sőt érdeke kívánja. A' mint ezt erősen hiszszük: úgy kimondjuk azon rendíthetetlen meggyőződésünket is, miszerént az Erdély politikai létele és fennállása az azt alkotó három nemzet testvéri egyesülésén áll: ki hazáját szereti, annak e' már több századok viharait kiállott testvéri szövetséget is szeretni kell, 's nem csak rossz hazafi de rossz ember is lenne, ki annak bár mely tagját, tehát a' ns szász nemzetet is sértené, bántaná: a' ki pedig bár melyiket, tehát a' ns szász nemzetet is, alkotmányoszerű állásában 's fejedelmi és nemzeti szent eskü által biztosított jogaiban háborítani kívánná, midőn az országot éppen alapjában ingatná-meg, méltán a' honi törvények sorában a' legkeményebbel, a' notá-val sújtoltatnék. —

Valóban ki a' nemes szász nemzetnek honunk történetei által tanusított érdemeit ismeri, 's tudja, hogy Erdély miveltsége és csinosodása szép részét a' Szászoknak köszönheti: az ha csak nem kába, megromlott indulatu, bizonyosan gunynyal és sértéssel azon ns nemzetet érdekelni nem fogja. Abban tehát hogy hazánk törvényei csak magyarul irassanak, mint a' 17-d. században, hogy annak közállományi nyelve a' 19-d. században is a' magyar legyen, semmi igasságtalanság, jogsértés vagy szorítás a' szászokra nézve nincsen. Mert, a' ki csak néhányszor megfordult országgyűlésünkön, 's hallotta, vagy jobban mondva, ritkán hallotta a' Szász követeket, 's akkor is hibáson beszélni magyarul, leszz oka meggyőződni a' felől, hogy azon kívánság, miszerént tanulják a' Szászok is a' magyar nyelvet, nem igasságtalan, 's nem is a' szász érdekek ellen van intézve.

(Vége következik.)

II. Külföldi tudósítások. *)

Napi események.

Chinai háboru. A' chinai császárnak a' nankin-i békességre nézve adott előleges meg-egyeződését mult számunkban már írtuk. A' „Moniteur“ dec. 3-ik erre nézve két telegrafi tudósítást közöl. Alexandriából nov. 12-k. A' chinai császár az aug. 20-diki békekötést elfogadta, 's magát kötelezte, azt tüstént megerősíteni, mihelyt az angol királyné általi megerősítés híre megérkezik. A' császár szándékozik Londonba követet küldeni. — Az angol flotta Csuzánban fog telelni, hol nagy munkák tétetnek a' sziget egészségi állapotja javításáért. Máltából nov. 25-k. A' chinai császár egyezését adta az alkura, de vonogatta magát azt az angol királynénál elébb aláírni. Ennek okát a' chinai etiquette-ben (udvari szokásban) kell keresni. Azonközben az alkuban ígért pénzösszeg első rátája 6—hat millio dollárokban lefizettetett, 's „Blonde“ nevű fregátt azt Angliába el is vitte. Az angol szárazí és tengeri erő folytonosan Nankin előtt állott. — Malcolm főtrázsamester, ki e' tu-

*) Viszszatekintést e' számban nem adhatván, az orosz és havasalföldi viszonyokat jövő alkalommal fogjuk bévégezni. Addig is megjegyezzük, hogy a' közlelbbi 100-d. számban 793 l. a' moldovai és oláh-országi fejedelmek igazgatásának ideje nyomtatási vétségéből iratott, két egész esztendeig tartónak; mert az ackierman-i kötésben az, hét egész esztendőre volt kiszabva, a' mit az 1802-ki. battisherif így állított-meg. Szerk.

dósításokat hozta, China szépségéről, 's gazdag segédforrásairól lelkesedéssel beszélt. Az alku-
dozásra küldött chinai biztosokat igen értel-
mes embereknek mondja, kik között különö-
sen a' császár nagybátyja Ki-Yeng kitetsző
ügyességgel bír. — Pöttinger a' chinai háborút
illető bánásmódját egy az angol residensek-
hez intézett hirdetésében nyíltan előterjesztet-
te; mely oklevél a' Chinaiak tudására is elju-
tott, 's a' part melletti tartományokban az ot-
tani közvéleményben igen nevezetes változást
csinált. —

Afghanisztáni háboru. Midőna' mult
1841-d. esztendő vége felé, az Afghánok Ka-
bulban az Angolok ellen felzendültek, 's őket
nem csak a' mondott fővárosból, de az ország
több részeiből is (egy két pontot kivéve) visz-
szavonulni kényszerítették, majd példatlan hit-
szegéssel a' kitakarodó angol sereggel kötött
egyezés ellen lesből arra rárohantak, azt nagy
részint levágták: sok főbb és alsóbb tisztek,
's azoknak hitvesseik is a' vad ellenséghez fog-
ságba estek. Mind ezen foglyok, mint 98-d.
számunkban írtuk, szabadságokat visszanyerve
az angol táborba megérkeztek. Bygrave kapi-
tány is, kit Akhbar-chan magával elhűrezolt,
sept. 20-k. Kabulba visszaérkezett. Moham-
med Szalih-chan főnökre valóan azok bizva,
ki Bamiánba vitte, de, mint látszik, pénzbeli
ajándék által szíve meglágyítván, szabadon
bocsátotta. — Tábornok Nott is megérkezett
Kabulba, de melyik napon? az indiai hírlapok
nem írják. Nyugatafghanisztánt az Angolok már
oda hagyták, 's tábornok England utolsó osz-
tálya is a' Bolan hegyszoroson, noha nem min-
den vesztes nélkül, áthatván, Dadur-ba meg-
érkezett. — Mint közelebbi számunkban emli-
tők, az angol sergek Kabul is oda hagyni
szándékoztak, és a' keletafgháni szorosutakon
át az indiai földre visszavonulnak. — Akhbar-
chan Kabultól 4—3 napi járó földre Rohistán
tartományban volt. Pollock tábornok, neki a'
fennebb említett hitszegés szerzőjének fejére
nagy jutalmat tett: mint írják, az indiai főkor-
mányzó határozottan parancsolta Pollock-nak,
a' mondott chánt, mihelyt kézre kerül, fela-
használni. Sőt Pollock, ha hiinni lehet, az egész
afghán népet felelőssé tette Akhbar-chan kia-
dásáért, mi ha meg nem történik, fenyegető-
zött, hogy Kabul várossát a' földszínevel e-
gyenlővé teszi. Az Angoloktól 1839-b. elker-
getett afghanisztáni király Doszt Mohammed,
az Akhbar-chan atya, ki később fogolylyá lett,
és Ludiana várossában tartatott, most szoros

örizet alatt tovább Allahabad-ba vitetett. Egy
indiai hírlap, a' „Bengal-Hurkaru“ biztosan
reméli, hogy az egész angol-indiai sereg 1845
tavasszán békeidejébeli rendes állomási he-
lyein fog lenni. —

Barcelonából a' „Moniteur“ ezujabb teleg-
ráfi tudósításokat közli. — Nov. 29-ről. Főkapitány
v. Halen nem fenyegeti többé a' várost ágyuzta-
tással. — Montjuich-ből tisztelő lövések jelen-
tik az igazgató herczegnek a' főhadi szállásra
megérkezését. — Az új junta, mely a' letett
népjunta helyett nov. 28-k. neveztetett, a' püs-
pökből, 's a' leggazdagabb és legtöbb befolyás-
sal bíró földbirtokosokból és gyárnokokból áll 's
a' nemzeti őrsereg többsége annak részén van.
A' volt népjunta több tagjai a' városból elsza-
ladva a' kormány hajóin kerestek menedéket.
— Van Halen főkapitány nov. 28-k. újra to-
vább halasztotta a' város lövöldöztetését. A'
postai közlekedés Madriddal ketté van vágva;
de Franciaországgal szabad. — Nov. 30-ről.
Barcelona bizonyos feltételek mellett az igaz-
gátónak magát feladja. A' junta a' szabad csá-
patoknak megparancsolta, hogy (a' városhoz
tartozó) Atarazanas várban a' fegyvert tegyék-
le. E' tudósítás valóságát dec. 2-ről Marseille-
ből is írják, hová az előtti napon egy hajó
Barcelonából mintegy 50 spanyol és francia
kivándorlottal megérkezett. — Szóval a' nagy
tüzzel kezdődött és pártédektől, önzéstől moz-
gatott zendülés, mely Spanyolországnak ipar-
mű tekintetében legelső várossát fejtelenség
mezőhelyévé tette, ellobogott.

Artim-bey, az egyiptomi alkirály követje,
a' Franciaák királya számára küldött ajándékkal,
dec. elején Párizsba megérkezett, és a' török
követhez szállott. — A' közoktatás minisztere
meghatalmazta Delaporte-t, ki Mogadorban con-
sul volt, hogy a' keleti nyelvek kir. iskolájá-
ban a' berber nyelvet, melyet az Atlas hegye
környékében számos néptörzsek beszélnék,
tanítsa. — Brestbe nov. 29-k. telegráf útján pa-
rancsolat küldetett, hogy admiralis Casy „Suf-
ren“ linea hajóval Lisbonába, 's onnan Brazi-
liába induljon. Mi okból? nincs még tudva.
„Nisus“ brig is készül a' Szenegál vizéhez, és az
antillai szigetekre indulni.

Miután Belgrádban a' fejedelmi béigtatás
megtörtént, (l. 96-d. számunkat) 's a' nép kép-
viselői nagy örömmel haza tértek: a' belső dol-
gok kormányzása az ismeretes Wucsicsra biza-
tott, ki bár nem igen tud írni 's olvasni, de
népszerűségéért és szoros igasság szeretetért
e' polczra alkalmas, 's hazájához és annak tör-

vénnyeihez viseltető ragaszkodásánál fogva a' mondott hivattal együttjáró sok nehézségeket lefogja győzni. — Nov. 19-k minden kisebb nagyobb mértékben hibás, 's azért fogva lévő egyének szabadon bocsáttattak. — A' Porta biztosa Emin Efendi, ki Zemlinben süketlenül próbálta Obrenovics Mihálytól a' fejedelmi diszjeleket visszakapni, nov. 19-k Konstantinápolyba elutazott. —

Sturdza Mihály Moldova vajdája, külföldre tett utjából nov. 8-k fővárossába Jassyba visszaérkezett. A' város estve parancsolatból kivilágított, 's a' fejedelem tiszteletére státus költségén győzedelmi ivallatott. —

Szýria állapotja igen zavaros: a' hegyi lakosok a' török tiszthatóságok ellen fegyvert fogtak, 's különösen a' Druzok elhatározvalenni látszanak függetlenségüket kivívni. —

Límából augusztus elejéről érkezett tudósítások szerint Peru állapotja folytonosan zavaros és háborúsággal teljes. A' köztársaság elnöki hivatala bétöltésére nézve Lafuente és Torrico tábornokok egymással szembe állanak, 's a' gyászos polgári-had kitörés pontján volt.

Elegyár.

Londonban közelebből egy munka jelent meg az angol-chinai háború eddigi folyamatairól és eseményeiről, melynek szerzője kapitány Bingham, ki abban eleitől fogva részt vett. Egy angol hirlap abból érdekes adatokat közöl az angol hadi-sereg munkálodásairól. A' Chinaiak vesztését, az ellenségeskedés kiütése óta a' nevezett tiszt 20,000 emberre számítja. Azok különböző nagyságu ágyut 1800-at, valamint temérdek nagy rakás hadiszereket vesztettek-el, és tengeri erejük is szinte egészen semmivé tétetett. „Mind e' sok vesztés azonban“ azt írja a' mondott könyv, „csak annyi mint egy a' tengerből kimert cseppviz, oly nagy és számos a' chinai nép. Máltán százfejű hydrának nevezhetni, mely képpes új hadi-sergeket éppen oly gyorsan kiokádni, mint a' milyen gyorsan az angol fegyver azokat megemészti. E' népesség végre még is meghódol nekünk, mivel azzal igasságosan és emberileg bánunk.“ — A' Ningpoban történt vérontásról a' szerző ezt írja: Egy 12,000 emberből álló sereg nyomult előre a' déli és nyugoti kapu ellen; az angol csapatoknak meg volt parancsolva, magokat az ellenség elől hátra huzni mind addig, míg az a' város közepén lévő nagy piaczig fogja őket

nyomni. Ott a' Chinaiakat oly heves tüzeléssel fogadták, hogy tüstént visszafordultak, és szaladásban kerestek menedéket. De összebonyolodva nagy zavarodásba jöttek, a' keskeny utszákat a' sereg-tömegék tele tömték, melyek összetolyulva egymást levertek, eltapodták, 's az angol pattantyus seregnek 300 lépésnyi távolságból ellenük intézett kartács és puskatüze által letiportattak. Oly nagy volt a' vérontás, hogy a' szaladókat üző sergeknek nagy bajjal lehetett utat csinálni, 's az ágyuk a' holttest-halmokban megrekedtek. Ha a' fővezér a' mászár-lásnak végét nem szakasztja, bizonyosan még néhány ezer Chinai levágotott volna azon viadalban, melyben Angolok részéről két vagy három elesett és 12 megsebesített volt.“ — Amoy megtámadásakor 5000 Chinaiak a' várossal szembe egy bésánczolt táborban valának, az elsőtől az utolsóig oda veszték: kik nem a' kartács tüze által hullottak-el, a' közeli folyóban lettek sirjokat, melynek habjait a' vérpatakok pirosra festették. Midőn végre az angol fővezér, kezében egy zászlóval megjelent, melyen e' szavak olvastattak: „Adjátok-meg magatokat, és meglesztek kimélve: ha ellentálltok, meg kell halnotok“ — mindnyájan letették a' fegyvert. Végre azon pusztítás, mit az ágyuk Anninghoy-ban a' Chinaiak között tettek, minden leírást felyűlmul. —

Reliance“ nevű keletindiai hajó, mely Chinából Londonba evezett, nov. 12-k reggel céljához közel, a' francia parton Boulogne mellett ösztetörvén, a' rajta lévő 122 ember közül 8—vagy 10-en kívül a' többi 's azok között 27 Chinaiak, a' tengerben lettek sirjokat. —

Figyelmeztetés. A' jövő félévi előfizetés mentől elébbi béküldését tisztelettel kérjük. — Egyszersmind figyelmeztetjük t. cz. olvasóinkat, hogy azok számára, kik e' számhoz melékelt próbalapota' „Magyar Gyermekek barátból“ megtartani kívánnák, azt kijavítva, és a' hirlappal egyforma papirosra kinyomattuk, mi azért a' 91-d. számhoz leszsz melléklendő. Az előfizetés béküldésében különösen az iránti értesítésért esedezünk, hogy hirlapunk csak magára, vagy a' „Magyar Gyermekekbaráttal“ vagy pedig ez utolsó külön kívánnatik? —

Jelentés. Az erdélyi evang. ref. főconsistoriumnak 400 egy néhány veder idei eladó bora lévén: kinek tetszik, akár készpénzért, akár hitelbe bizonyos ideig való várakozásra, értekezhet iránta pénztárnok Józsa Sámuelnél b. Farkas utzában 53 szám alatt. —